

Luontolahjani satavuotiaalle - neljän metsäalueen luonnonsuojelulain mukainen rauhoittaminen

VD/2544/11.01.05.04/2017

KR/SRA

Taustaa

Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlan kunniaksi ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö ovat avanneet vuoden alussa Luontolahjani satavuotiaalle -kampanjan, jossa valtio kannustaa yksityisiä maanomistajia perustamaan luonnonsuojelualueita juhlavuoden kunniaksi. Kampanja koskee yksityisten maanomistajien lisäksi myös kuntia, seurakuntia ja muita yleishyödyllisiä toimijoita. Suojelu tapahtuu vapaaehtoisesti ja ilman korvausta perustamalla luonnonsuojelulain mukaisia yksityisiä luonnonsuojelualueita. Kampanja on kertaluonteinen ja toteutetaan vuoden 2017 aikana.

Kampanjan tavoitteena on yksityismaiden osalta saada jokaiseen maakuntaan vähintään 100 hehtaaria uusia, maanomistajan omistukseen jääviä pysyvästi suojeltuja alueita (yhteensä noin 1800 ha). Valtio sitoutuu omasta puolestaan kampanjaan vastaavalla suojelupanoksella kampanjatavoitteen mukaisesti.

Myös kunnat kutsutaan kampanjaan mukaan omalla 1800 hehtaarin kampanjatavoitteellaan. Kuntien ja julkisyhteisöjen tekemät luontolahjoitukset eivät kuitenkaan lisää valtion suojelupanosta kampanjassa. Alueiden tulee täyttää luonnonsuojelulain edellytykset (LSL 10§) suojelualueen perustamiselle. Luonnonsuojelualueet perustetaan ELY-keskuksen päätöksellä ja rauhoituspäätöksessä määritellään alueiden rauhoitussäännöt kunnan kanssa sopien. Rauhoituspäätöksiin tulee tieto, että kohde on osa itsenäisyyden juhlakampanjaa.

Koko maahan tavoitellaan yksityisten maanomistajien sekä valtion ja kuntien yhteistyöllä yhteensä 5400 hehtaaria uusia luonnonsuojelualueita.

Vantaan kohteet

Vantaan kaupungin omistuksessa on useita metsäalueita, jotka ovat luontoarvoiltaan merkittäviä. Monet niistä ovat yleiskaavassa luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueita (luo-alueet), jotka ovat saaneet kehittyä luonnontilaisen kaltaisiksi. Monet näistä metsistä on myös tunnistettu Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) kriteerit täyttäviksi kohteiksi.

Vantaan suojeltaviksi ehdotettavat kohteet ovat luontoarvoiltaan monipuolisia ja tyypiltään erilaisia metsäalueita. Alueet ovat Vantaan vahvistetussa yleiskaavassa 2007 joko suojeltaviksi varattuja SL-alueita tai luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen arvokkaita luo-alueita.

Kaikki alueet ovat myös tärkeitä virkistysalueita. Alueet pysyvät kaupungin omistuksessa ja ovat edelleen käytettävissä sellaiseen ulkoilu- ja muuhun virkistystoimintaan, joka ei ole ristiriidassa luonnonarvojen säilyttämisen kanssa. Yhteensä suojeltavaksi esittävää pinta-alaa on 123,59 hehtaaria.

Alueet ovat:

- Pyymosanmetsä Petikossa, 47,38 ha, (kiinteistötunnus 92-405-8-38)
- Silvolanmetsä Ylästössä, 28,85 ha, (kiinteistötunnukset: 92-426-2-7, 92-426-2-4, 92-419-1-173 ja 419-1-257)
- Furumossen-Tuomela Linnaisissa, 32,07 ha, (kiinteistötunnukset: 92-405-3-317, 92-405-3-365, 92-405-3-315, 92-405-3-362, 92-10-9903-9, 92-405-3-24 ja 92-405-3-15)
- Tussinkoski Vallinojalla, 15,29 ha, (kiinteistötunnukset: 92-404-2-229, 92-404-2-25, 92-404-2-26 ja 92-404-2-1)

Pyymosanmetsä

Alue on Vantaan yleiskaavassa retkeily- ja ulkoilualueella olevaa luo-aluetta. Alueella ei ole asemakaavaa.

Pyymosanmetsä sijaitsee Pitkäsuon täyttömaen eteläpuolella Petikossa. Metsäalue kuuluu Petikon luontovirkistysalueeseen ja on osa pääkaupunkiseudun viherkehää. Pyymosanmetsässä vaihtelevat tuoreen ja lehtomaisen kankaan metsät, joiden puusto on jo yli 90-vuotiaista. Kallioisten mäkien laella on kuivaa kangasta ja karuja kalliomänniköitä. Mäkien lomaan jääviin painanteisiin on syntynyt korpisoita. Merkittävä osa Pyymosanmetsän kangasmetsistä ja korpisista soista täyttää Metso I -luokan kriteerit.

Lahopuujatkumo erityisesti kuusilahopuun osalta on hyvä ja lahopuuston määrä huomattavan suuri, monella metsäkuviolla useita kymmeniä kuutiometrejä hehtaarilla. Vuoden 2016 kääpäselvityksessä alueelta löytyi valtakunnallisesti uhanalainen poimukääpä ja kahdeksan muuta alueellisesti uhanalaista kääpä- ja oravakkalajia. Esimerkiksi hyvää kuusilahopuujatkumoa indikoivasta ruostekäävästä kertyi peräti 50 havaintoa.

Lahopuulla kasvavista sammalista alueella kasvavat äärimmäisen uhanalainen ja erityisesti suojeltava laji, lahokaviosammal, sekä silmälläpidettävistä lajeista muun muassa rakkosammal ja pikkuliuskasammal. Vaarantunut kuusenpiilojäkäle sekä silmälläpidettävä norjantorvijäkäle niin ikään kuuluvat Pyymosanmetsän harvinaisiin lajeihin.

Pyymosanmetsän linnusto on huomionarvoinen. Alueella pesivät EU:n direktiivilajit mehiläishaukka, palokärki ja pyy. Mehiläishaukka on Suomessa uhanalainen laji. Luonnontilaisten metsien indikaattorilajeista muun muassa hömötiainen, kuusitiainen, puukiiپیja ja sirittäjä pesivät runsaina Pyymosanmetsässä. Alueen harvinaisempia asukkaita ovat Vantaalla vähälukuiset kulorastas, pähkinähakki ja pikkusieppo.

Pyymosanmetsän monipuolinen, vanhaa metsää tarvitseva lajisto ja keskeinen sijainti Länsi-Vantaan muihin suojelu- ja metsäalueisiin nähden, tekee alueesta erityisen arvokkaan metsälajien suojelun kannalta.

Silvolanmetsä

Alue on Vantaan yleiskaavassa lähivirkistysalueella olevaa luo-aluetta. Suojeltavaksi ehdotettavan alueen läntisin osa, Silvolantien länsipuolella, on maisemallisesti arvokasta lähivirkistysaluetta. Alueella ei ole asemakaavaa.

Silvolan tekoaltaan ja Pitkäkosken luonnonsuojelualueen väliin jäävä metsäalue on saamassa koko ajan lisää luonnontilaisen metsän piirteitä. Silvolanmetsä on osa merkittävää ekologista käytävää Helsingin keskuspuistosta Vantaankosken kautta Kehä III pohjoispuolisille luontoalueille sekä Ylästön ja Aviapoliksen metsäalueille, jotka muuten jäisivät erillisiksi saarekkeiksi, eivätkä pystyisi pitämään yllä nykyistä lajiston monimuotoisuutta.

Alueella on lehtoja ja runsaslahopuustoista kangasmetsää. Lehdot ovat lehtipuuvaltaisia ja puustoltaan erirakenteisia. Lehdoissa ja myös kangasmetsien puolella kasvaa järeitä haapoja ja koivuja. Lehmusten ja tammien lisäksi alueella kasvaa pähkinäpensaita. Osa lehdoista täyttää Metso-kriteeristön parhaan, eli luokan I tunnusmerkit. Suurin osa Silvolanmetsän lehdoista ja kangasmetsistä on Metso-luokkia II ja III.

Vuonna 2005 tehdyssä kääpäselvityksessä Silvolanmetsällä todettiin olevan merkitystä lehtilahopuusta riippuvaisen kääpälaajiston suojelulle. Lehtipuuta lahottavista lajeista löydettiin tuolloin muun muassa punakerikääpä, joka on valtakunnallisesti silmälläpidettävä laji.

Vuoden 2005 jälkeen lahopuiden määrä on Silvolanmetsässä lisääntynyt tuulenkaatojen ja puiden ikääntymisen myötä. Vuonna 2015 todettiin kuusimaapuiden ekologisen laadun parantuneen ja muun muassa luonnonsuojelullisesti arvokkaiden vanhojen metsien indikaattorilaji rusokääpä oli levittäytynyt alueelle. Silmälläpidettävistä lajeista alueelta löytyi aarnisammal.

Linnusto on alueella monipuolinen ja runsas. Lajistoon kuuluvat mm. palokärki, harmaapäätikka, pikkutikka ja varpushaukka. Luonnontilaisen lehtimetsän indikaattorilajit, kuten sirittäjä ja mustapääkerttu, esiintyvät runsaina. Muita pesimälajeja ovat mm. kultarinta, peukaloinen, hernekerttu, punavarpuinen, punatulkuu, puukiipijä, närhi ja kuusitiainen. Liito-oravan elinympäristö ulottuu Pitkälän metsän luonnonsuojelualueelta Silvolanmetsään.

Helsingin ympäristökeskus valmistelee Paloheinä-Haltialan suojelualueen suojeluesitystä (tavoiterajaus 135,9 ha), joka yhdistäisi Haltialan aarnialueen ja Pitkälän luonnonsuojelualueet. Yhdessä Silvolanmetsän ja olemassa olevien suojelualueiden kanssa lopputuloksena Helsingin ja Vantaan toimista olisi noin 220 ha laajuinen valtakunnallisesti merkittävä suojelukokonaisuus.

Silvolanmetsään on sijoitettu seitsemän suunnistuksen kiintorastia alueella olevien polkujen läheisyyteen niin, että haitta luonnolle jää vähäiseksi.

Alueella sijaitsee myös kaksi historiallisen ajan muinaisjäännettä, vanha Sillbölen (Silvola) ja Övitsbölen (Ylästö) välinen tie (mj. rek. tunnus 1000010747) sekä Övitsbölen torpan paikka (mj. rek. tunnus 1000022871). Suojelualueen käyttöä ja hoitoa suunniteltaessa ja toteutettaessa muinaisjäännekohteet otetaan huomioon.

Furumossen- Tuomela

Tuomelan tammimetsä on Vantaan yleiskaavan 2007 lähivirkistysalueella olevaa luo- aluetta ja Furumossen on luonnonsuojelualuevaraus. Furumossenin länsiosa, kiinteistön 92-10-9930-9 alueella, on Linnaisten asemakaavan (28.9.1987) lähivirkistysaluetta, joka on sittemmin liitetty yleiskaavassa suojelualuevaraukseen.

Tuomelan tammimetsä ja Furumossen ovat osa maakunnallisesti tärkeää pohjois-eteläsuuntaista ekologista yhteyttä Espoon puolelta poikki Lounais-Vantaan kohti Petikon metsiä. Tuomela ja Furumossen myös yhdistävät Äijänsuon (Gubbmossen) ja Soltorpin luonnonsuojelualueet arvokkaaksi luontokokonaisuudeksi. Alue on tunnistettu myös liito-oravan elinympäristöverkostossa lajin liikkumisympäristöksi.

Tuomelan tammimetsän länsiosassa suuria tammia ja pähkinäpensaita kasvavat alueet täyttävät vaihtelevasti luokkien I ja II Metso-kriteerit. Alueen itäosan lehdot nuorine puustoineen ovat Metso III -luokkaa. Tammien, vaahteroiden ja lehmusten seurana kasvaa järeitä haapoja ja koivuja sekä eri pajulajeja. Jalopuita kasvavien lehtojen lisäksi alueella on koivikkoa, kuusivaltaista kangasmetsää ja kalliomännikköä.

Raita ja muut pajut ovat tärkeitä ravinnonlähteitä kimalaisille ja muille pölyttäjähönteisille. Perhoslajeja on Tuomelassa paljon ja varsinkin raidalla elävä lajisto, johon kuuluu muun muassa häiveperhonen, on huomionarvoinen.

Linnusto on koko alueella monipuolinen ja runsas. Lajistoon kuuluvat mm. palokärki, harmaapäätikka, pikkutikka ja lehtopöllö. Luonnontilaisen lehtimetsän indikaattorilajit, kuten sirittäjä ja mustapääkerttu, esiintyvät runsaina. Tuomelassa elää myös lepakoita. Suurten tammien lomassa saalistavat hyönteisiä viiksisiipat, jotka tarvitsevat vanhoja metsiä.

Tuomelan tammimetsän luonnonhoidon osalta on tarpeen laatia hoitosuunnitelma ja hoitoa voidaan toteuttaa asukasyhteistyönä. Tammimetsän alueella sijaitsee historiallisen ajan muinaisjäännekohteita, Hämeenkyllän rautakaivokset (mj. rek. tunnus 1000001634), jotka otetaan huomioon suojelualueen hoidon ja käytön suunnittelussa ja toteutuksessa.

Furumossenin luonnonsuojelualuevaraus rajautuu Tuomelan tammimetsän luo-alueeseen. Furumossen on ojitettu kohosuo. Ojat kuivattavat suota, mutta suon keskiosan isovarpuhäme ja suon reunakorvet ovat säilyttäneet soisia piirteitään. Suon reunametsät ovat paikoin erittäin tiheitä. Furumossenin tunnetun lajiston parhaimmistoa edustavat muun muassa korokääpä ja ruskohaprakääpä, jotka ovat vanhan metsän indikaattorilajeja, sekä pohjankääpä.

Tussinkoski

Tussinkosken suojelualue muodostuu Vantaan yleiskaavassa Tussinkosken luonnonsuojelualuevarauksesta sekä Tussinkosken metsän luo-alueesta, joka sijaitsee yleiskaavan lähivirkistysalueella. Alueella ei ole asemakaavaa.

Tussinkosken luonnonsuojelualue Vallinojan kaupunginosassa on osa kapeaa vihreää vyöhykettä, joka jatkuu jokseenkin katkeamattomana poikki Korson suuralueen Koillis-Vantaalla. Alueen läpi virtaavan Myllyniitynojan purolaaksossa maastonpiirteet ovat vantaalaisittain poikkeuksellisen jylhiä: Komean purolaakson reunalla kalliot kohoavat korkeimmillaan yli 50 metriä meren pinnan yläpuolelle. Myllyniitynoja virtaa jyrkkärinteisen laakson pohjalla viitisentoista metriä alempana. Vaikuttava maisemankohta on purolaakson kymmenisen metriä korkea ja noin 80 metriä pitkä kalliojyrkäne.

Purovarressa on arvokas lehtokasvillisuuden vyöhyke, jossa kasvaa vaateliaita, Vantaalla harvinaisia kasveja, kuten lehtosinijuuri, lehtoleinikki, lehtopalsami ja mustakonnanmarja. Purolaakson rinnemetsät ovat laajalti lehtomaisen ja tuoreen kankaan metsää. Alueen korkeimmat maastonkohdat ovat avokalliota ja mäntyvaltaisia kalliometsiä. Luoteisosan kumpareiden rajaamassa alavassa maastonkohdassa on kangaskorpea ja soistunutta tuoretta kangasta.

Linnusto on runsas, ja eri lajeja löytyy alueelta useita kymmeniä. Purolaakson suojaisissa tiheiköissä pesivät esimerkiksi mustapääkerttu, lehtokerttu, sirittäjä ja peukaloinen. Alueella elää myös pyy. Lahopuita pesimiseen tai ruuan hakuun tarvitsevista lajeista Tussinkosken metsässä viihtyvät ympärivuotisesti muun muassa käpytikka, palokärki ja puukiipijä.

Vuoden 2004 kääpäselvityksessä löytyi Tussinkosken metsästä viisi vanhan metsän indikaattorilajia: ruostekääpä, pohjankääpä, riukukääpä, korokääpä ja oravuotikka. Sittenmin metsän lahoppuun määrä on lisääntynyt ja metsä muuttunut kääville, muille lahottajasienille ja koko joukolle muita lahoppuuta ja luonnontilaisen kaltaista elinympäristöä tarvitseville lajeille entistä paremmaksi.

Lausunnot

Rauhoituksen valmistelun yhteydessä on pyydetty lausunnot Vantaan kaupunkisuunnittelusta, viheralueyksiköstä ja liikuntatoimesta. Lausunnot on saatu kaupunkisuunnittelusta ja viheralueyksiköstä. (liitteet).

Kaupunkisuunnittelun lausunnossa suhtauduttiin yleisesti myönteisesti suojeluhankkeeseen. Alueiden rajauksien osalta kehoitettiin tarkkuuteen, jotta varataan riittävät etäisyydet suojelualueen ja teiden tai asutuksen välille, niin että ei syntyisi hankaluuksia esimerkiksi huoltotöiden tai asutuksen läheisten puunkaatoarpeiden osalta. Silvolan metsän osalta kehoitettiin varautumaan rauhoituksessa pyöräilyn runkoreittiin. Pyymosan metsän osalta muistutettiin nykyisessä yleiskaavassa olevasta tie/tunnelivarauksesta, jota varten rauhoituksen ulkopuolelle jätetään 100 metrin levyinen kaistale. Mikäli tievaraus yleiskaavasta poistuu, voidaan rauhoitus täydentää sen osalta.

Viheralueyksikkö suhtautuu rauhoituksiin myönteisesti, mutta korostaa lausunnossaan luonnonsuojelualueisiin rajoittuvien alueiden kuten peltojen, asutuksen, puistojen, teiden ja reittien läheisyyden hoitotarpeita. Suojelupäätöksistä huolimatta tulee olla mahdollisuus hoitaa esimerkiksi metsän ja pellon reunavyöhykettä niin, ettei puustosta tai pensaikosta ole haittaa viljelylle. Suojelualueen ja asutuksen tai tien välille on syytä varata kaistale, jolla voidaan tehdä tarpeellisia puustonhoitotöitä esim. kaataa vaarallisia puista. Samoin suojelualueella kulkevien reittien varrelta tulee voida tarvittaessa poistaa ihmisten kannalta vaarallisia puita ilman raskasta lupaprosessia. Viheralueyksikkö korostaa myös sitä, että suojeltavien alueiden tulee säilyä virkistyskäytössä jatkossakin. Pyymosanmetsän osalta metsästyksen toivotaan olevan jatkossakin mahdollista.

Lausuntojen sisältö on otettu huomioon suojeltavien alueiden rajauksissa tai suojelumääräyksissä: Suojelualueiden raja on vedetty 10 metrin etäisyydelle teistä. Siellä missä suojelualue rajautuu asutukseen tai peltoon, sallitaan rauhoitusmääräyksissä puuston ja pensaikon hoito suojelualueen reunassa 10-20 metriä leveällä vyöhykkeellä silloin, kun se on asukkaiden turvallisuuden, viihtyisyyden tai peltoviljelyn mahdollisuuksien kannalta perusteltua. Silvolanmetsän itäreunalla jätettiin lisäksi tulevaa, yleiskaavan mukaista asutusta vastaan noin 20 metrin levyinen varovöhyke. Myös reittien rakentamis- ja hoitotarpeet sekä maanalaisten johtojen ylläpitotarpeet on lisätty alueiden rauhoituspäätöksissä oleviin rauhoitusmääräyksiin. Silvolassa 20 KV ilmajohtojen kaapelointi

ei ole ristiriidassa suojelun kanssa, vaikka kaapeli kulkee pienellä osalla suojelualueen länsiosan kautta.

Pyöräilyn runkoreitin toteutuksessa Silvolan alueella on tavoitevuosi 2035. Reitti kulkisi pienellä osuudella suojelualueen länsiosan kautta kohti länttä. Tällainen reitin osuus voidaan toteuttaa suojelualueelle osana alueen virkistyskäyttöä ja reitistöä. Muilta osin runkoreitillä ei ole vaikutusta luonnonsuojelualueeseen.

Ympäristölautakunta 7.6.2017 § 8

Ympäristöjohtajan esitys:

Päätetään esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle Pyymosanmetsän, Silvolanmetsän, Furumossen-Tuomelan sekä Tussinkosken alueiden luonnonsuojelulain 24§:n mukaisen rauhoituksen hakemista Uudenmaan elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskukselta osana Suomen itsenäisyyden juhluvuoden kampanjaa "Luontolahjani satavuotiaalle".

Päätös:

Päätettiin ympäristöjohtajan esityksen mukaisesti esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle Pyymosanmetsän, Silvolanmetsän, Furumossen-Tuomelan sekä Tussinkosken alueiden luonnonsuojelulain 24 §:n mukaisen rauhoituksen hakemista Uudenmaan elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskukselta osana Suomen itsenäisyyden juhluvuoden kampanjaa "Luontolahjani satavuotiaalle".

Liitteet:

- Rauhoitushakemukset
- Suojeltavien alueiden rajaukset
- Yleiskaavaotteet
- Lausunnot
- Lainhuutotodistukset (nähtävillä kokouksessa)

Täytäntöönpano: Ote kaupunginhallitukselle

Muutoksenhakuohje: 10. Muutoksenhaku- ja valituskielto

Lisätiedot:

ympäristösuunnittelija Sinikka Rantalainen, 050 3180938, sinikka.rantalainen@vantaa.fi